

Premislek po Gorici: zlovešč mir ne more trajati

Stara Gorica velja za zaspano mesto, v katerem se le redko pripeti kaj zelo razburljivega. Še manj kaj, kar bi vzbudilo posebno pozornost v širšem geografskem in družbenem prostoru. Na začetku letošnjega maja pa je po socialnih in političnih omrežjih zaokročila novica, da namerava v Gorici italijanska neofašistična organizacija Casa Pound letos organizirati svoje nacionalno zborovanje.

Vodstvo organizacije, ki odkrito simpatizira z idejami zgodovinskega italijanskega fašizma, se je odločilo, da bo v tem obmejnem in multikulturnem mestu počastilo stoto obletnico vstopa Italije v prvo svetovno vojno. Zanje in za privrženice Casa Pound ta obletnica ni razlog za komemoracijo stotisočev, ki so v regiji na vseh straneh umrli v spopadih prve svetovne vojne. Prav tako ta dan zanje ni razlog za komemoracijo stotisočev novih, katerih smrt je bila neposredna posledica dogodkov, ki jih je sprožila prva svetovna vojna, med njimi razraščanja fašizma in njegovega prevzema oblasti. Ne zanima jih niti povezava med vojno in splošnim družbenim razdejanjem, pohabo, osiromašenjem, ne zanimajo jih poskusi krpanja preživelih življenj in skupnosti ter ponovno pletenje raztrgane mreže smisla, človečnosti in dostojanstva. Iz njihovih izjav gre razbrati, da jih zanimajo zgolj nesmiselne smrti italijanskega kanonfutra, ki so pomagale zarisati in zacementirati današnjo mejo med Slovenijo in Italijo. In če vzamemo resno slogan Italija vstani, bori se in zmagaj, pod katerim je Casa Pound izpeljala svoje zborovanje, so za imperialistične in militaristične blodnje pripravljeni zopet žrtvovati življenja. Ne le svojih. Vojna bojda prinaša svobodo.

V času, ko je tudi največjim optimistom jasno, da smo v Evropi in širše pod taktirko gospodarjev svobodnega trga že dodobra zakorakali v neko novo turbulentno obdobje, v katerem politika sovraštva, izključevanja in vojne postaja del vsakdana, so se v Gorici napovedali tisti, ki v moriji izpred stotih let vidijo plemenito dejanje in s tem ideal, h kateremu stremijo. In vendar je navkljub nedvoumni sporočilnosti shoda Casa Pound med odzivi na njegovo napoved prevladovala neverjetna tišina. Dolgo se o shodu in njegovem pomenu ni v javnosti nič govorilo. Ne glede na to, da smo globoko sredi obdobja proslav ob 70. obletnici zmage nad nacifašizmom in so se še nedavno uradni predstavniki združenih evropskih nacij slavnostno zaklinjali: nikdar več takšnega opustošenja. Tišina je odzvanjala toliko bolj, saj se povsod soočamo z vzponom novih gibanj in političnih strank, ki odlagajo svoje domnevno sprejemljive politične preobleke "zaskrbljenih poštenih državljanov" in se odkrito umeščajo znotraj neofašističnega oziroma neonacističnega političnega projekta odkritega izključevanja, sovraštva in agresije. Zadnji mesec je tako zaznamovalo zanosno pripenjanje medalj za sedemdeset let staro zgodovinsko zmago nad

nacifašizmom, a pod pogojem, da te vulgarne predstave ne zmotijo opomniki na njegove sodobne manifestacije. Za družbo, katere značilnost je, da družbeno realnost konstruira kot od realnega življenja ločen spektakel, ta nedojemljiva diskrepanca med deklarativnimi držami in konkretnimi reakcijami na dogodke v našem neposrednem okolju, morda sploh ni presenetljiva.

Čeprav to ni samoumevno, so tišino nazadnje pretrgali ljudje. Ljudje iz regije, ki ima zgodovinski spomin na to, kaj se zgodi, ko se imperialistične in militaristične ideje udejanjijo. Zavedajoč se političnega pomena napovedanega shoda sovraštva, so se različne skupine, iniciative in organizacije iz severo-vzhoda Italije ter Slovenije povezale v široko raznoliko koalicijo ter v nekaj kratkih tednih organizirale shod proti fašizmu in militarizmu. Sporočilo je bilo enostavno: Fašisti ven iz Gorice. Tu ni prostora za politično korektnost, za izmenjavo nasprotujočih si mnenj, za toleranco do sovraštva, za politično naivnost in čakanje. Ko se organizacije, kot je Casa Pound – posebej v okoliščinah napredujočega opustošenja kriznih politik in kolapsa legitimnosti političnega razreda - odločijo iz mestnih ulic narediti prostor svoje sovražne politike, ni možno v to ne intervenirati. Če zaradi kombinacije tihe in odkrite politične podpore s strani lokalnih in drugih oblasti tega ni možno preprečiti, ni sprejemljivo, da bi mestne ulice kar prepustili. Organiziran odgovor je nujen in strateškega pomena.

Organiziran odziv ljudi je v zadnjem tednu pred dnevom 0 pridobil na moči. Zganila se je širša javnost, pod njenimi pritiski pa so bile svoj molk prisiljene prekiniti tudi uradne instance v Sloveniji in v Italiji. Dan prej smo tako končno izvedeli, kaj si o shodu fašistov mislijo politični odločevalci, tudi tisti, ki so pred dvema tednoma sodelovali na slovesnostih v počastitev antifašističnega boja. Naenkrat je shod Casa Pound postal osrednje medijsko vprašanje. A tudi pozornost, ki so jo vodilni mediji v Sloveniji navsezadnje namenili sobotnim dogodkom v Gorici, se je večinoma artikulirala na povsem zgrešenih premisah. Dogodek, na katerem so se materializirale tenzije, ki bodo definirale prihodnost Evrope in širšega prostora, so preoblikovali v vprašanje zagotavljanja reda in varnosti, tudi nacionalne. Poleg izjav nosilcev javnih funkcij, da ta shod ni čisto okej, da je neprimeren in tudi malo nedopusten, naj bi – sodeč po slovenskih medijih - skrb predstavljalo predvsem dejstvo, da bi se fašistični shod podal čez mejo. Kljub temu, pa tu ni kaj dosti storiti. Goriški župan je bil še neposrednejši v tem, da ni nič v njegovih rokah. Vprašanje je administrativno: Casa Pound je prosila prefekturo za dovoljenje za shod in ta ga je odobrila. A se je piarovsko očitno več župan “pogovoril z organizatorji shoda”, ki so mu obljubili, da ne bodo govorili o fašizmu, temveč zgolj o vojni.

Temeljno sporočilo dan pred shodom je bilo torej: vse skupaj je malo neprijetno, a je potrebno zdržati in premostiti ta dan, nato pa bo življenje mirno teklo naprej. Ljudje naj se čim manj ozirajo na dogajanje, še najbolje pa bo, če ostanejo doma. Opraviti imamo namreč z dvema skupinama, ki

imata nasprotujoča si prepričanja in žal se bosta tokrat srečali v istem mestu, zato moramo preprečiti, da bi prišlo do incidenta. Ključno vlogo pri tem bo odigrala policija z obeh strani meje, ki bo z vsemi silami zagotovila, da prijavljenega shoda ne bodo vznemirjali "nasprotniki". V ta namen pa bo ponovno tudi vzpostavila mejo. Nobene besede o vojni, ki z vedno večjo intenzivnostjo poteka na robovih Evrope, o koncentracijskih taboriščih znotraj te iste Evrope, o potiskanju ljudi na robove družbe, o splošnem družbenem opustošenju, o sestavnih delih novega fašističnega projekta, ki ga poganjajo gospodarji prostega trga in ki potekajo pod pokroviteljstvom uradnih oblasti.

Po kratki, a odločni organski mobilizaciji ljudi, je naposled prišla sobota in z njo en fašistični shod in ena manifestacija dostojanstva in odpora. Mesto je bilo izpraznjeno, trgovine zaprte, menda iz preventivnih razlogov. Prebivalci, ki se niso priključili enemu ali drugemu shodu, so dogajanje večinoma nemo spremljali iz oken in balkonov. Skorajda nobenih oznak podpore ali nasprotovanja, ki običajno zaznamujejo mesto in spremljajo večje manifestacije. Ne tič ne miš. Na trasi Casa Pound korakajo v tišini z zastavami moški s srepimi pogledi, v poravnanih vrstah. Vojaška formacija naj bi bila izraz dostojanstva v luči zmagovalne vojne in njenih žrtev, sama ideja in izvedba pa sta v srži zlovešči. Tisti, ki so postrojene čete spremljali od blizu, pravijo, da je bilo na shodu natanko 960 ljudi. Zaradi urejene formacije jih namreč ni bilo težko prešteti.

Podoba na drugi strani policijskega zidu se ne bi mogla bolj razlikovati: ulice so napolnili ljudje iz neštetihih iniciativ, organizacij, vsak s svojimi transparenti, zastavami, na trgih odzvanjajo govori, vseskozi glasba in slogani. Množica je pisana, izjemno heterogena, transparenti so v vsaj štirih jezikih. Temi nista zgolj fašizem in vojna, temveč tudi meje, nacionalizmi in rasizmi. Ponovna potrditev, da se okrog grožnje fašizma, še bolj pa vojne, zmore mobilizirati zelo raznolike poglede in presekat običajna politična trenja, celo antagonizme, znotraj naprednih političnih skupnosti. Zavedanje, da se je razraščanju in uveljavljanju ideologij, ki jih simbolizira tudi Casa Pound, potrebno nasproti postaviti kot družba in ne kot specializirana politična iniciativa, se je materializiralo na ulicah. Majska sobota v Gorici ni bila prizorišče medijsko tako priljubljenega soočenja dveh ekstremizmov, dveh nerazumnih hord, ki spuščene s povodca uničujejo vse pred sabo in jih lahko zaustavi le policija.

Sobota v Gorici se je začela deževno, a z minevanjem dneva je plahnela oblačna koprena nad mestom. Tudi zaradi naravnih pojavov, predvsem pa zaradi naporov številnih, ki smo napolnili njene ulice. Navkljub občutku nelagodja, ki se je napajalo iz zavedanja, da situacija ni nedolžna, smo si vendarle do neke mere oddahnili: letošnje nacionalno zborovanje organizacije Casa Pound je po številu več kot zasenčila po značaju zgolj regionalna mobilizacija kontra.

Temu navkljub je povzetek dneva dvoumen: četudi smo v Gorici pokazali, da smo zmožni odgovoriti na fašistično mobilizacijo teh razsežnosti, so nas zadnji dnevi opomnili, da ni razloga, da bi si zares oddahnili. Ponovno smo bili soočeni s sprenevedanjem in celo ignoranco nosilcev politične moči ter absurdnimi medijskimi akrobacijami. Fašistične formacije na ulicah Gorice predstavljajo zgolj en moment med mnogimi v širšem procesu vrnitve fašističnega projekta na delovne mize vladajočih elit. Ta je v polnem teku in njegove uničujoče posledice nas bodo še prehitro zadele. Ambiciozni zavezniki dela vladajočega razreda, pretendenti na politične vzvode in malikovalci zgodovinskega fašizma so se tam, kjer se je začelo, priklonili svojemu zgodovinskemu rojstvu. Odziv medijev in vladajoče politike je potrdil, da so njihove ideje sovražstva in agresije danes že dodobra družbeno rehabilitirane. Vladajoči zaenkrat pod pritiskom javnosti še reagirajo z manevrom, ki ga tako dobro obvladajo: s pomočjo medijev in policije fašistično organizacijo in antifašistično družbeno mobilizacijo izenačijo, ene poimenujejo neofašisti, druge protifašisti ter iz vsega naredijo varnostno vprašanje, kjer vsem pripišejo enako stopnjo grožnje in nerazumnosti, nato pa se skušajo vzpostaviti kot nevtralen akter, ki brani vse ostale pred ekstremisti. V praksi se to realizira tudi kot teroriziranje antifašistov, ponovna vzpostavitev fizične meje in nova raven političnega zavezništva med italijansko in slovensko policijo. Tudi to je bila sobota, ki smo jo doživeli tisti, ki smo šli v Gorico.

Sprenevedanje in ignoranca sicer lahko pomagata državnikom in urednikom zvoziti konkreten dogodek, a ne odstranita družbene situacije, ki jih bo vseskozi postavljala pred podobne izzive v prihodnje. Zato je potrebno jasno vztrajati, da pri dogajanju v Gorici ni šlo za srečanje dveh različno mislečih skupin. Tudi ni šlo za nestrinjanje glede zgodovinskih dejstev in nostalgijo. Ni šlo za demokratično izražanje različnih mnenj in civilno-družbeni dialog, temveč za temeljno vprašanje o tem, na katerih vrednotah je zgrajena družba, v kateri živimo. Postavljeno je bilo vprašanje temeljnih podstati organizacije družbenega življenja, vprašanje na katerega moramo iznajti odgovore, če želimo odpreti možnost, da se aktualna družbena kriza razreši z razgradnjo sistemov razčlovečenja in ne z njihovo krepitvijo. Vojna je skrajna točka na kontinuumu korakov, ki vanjo pripeljejo. Te je potrebno prepoznati medtem, ko potekajo, če se želimo izogniti njenim uničujočim posledicam. Zlovešč mir enega popoldneva ne vodi do trajnega miru.

Kajtimara Srd, 28.5.2015